

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ

επί του σχεδίου νόμου

«Παρεμβάσεις για ένα κράτος πιο φιλικό στον πολίτη»

Δημόσια Διαβούλευση – Κεφάλαια Α' έως Δ' (Άρθρα 1–11)

15 Μαρτίου 2026

[Φωτεινή Βήττου](#) και [Ιωάννα Γιαννακίδου](#)

Το προτεινόμενο νομοσχέδιο παρουσιάζεται ως μεταρρύθμιση για ένα «κράτος φιλικό προς τον πολίτη». Ωστόσο η ανάλυση των επιμέρους διατάξεων δείχνει ότι αρκετές ρυθμίσεις κινούνται προς αντίθετη κατεύθυνση.

Πρώτον, το νομοσχέδιο μεταφέρει σημαντικό μέρος της ευθύνης της διοικητικής διαδικασίας εκτός της διοίκησης. Η εισαγωγή του θεσμού των πιστοποιημένων επαγγελματιών και η αυξημένη χρήση υπεύθυνων δηλώσεων οδηγούν σε ένα σύστημα όπου κρίσιμα στοιχεία της διοικητικής διαδικασίας ελέγχονται από ιδιώτες ή από τον ίδιο τον πολίτη. Η επιλογή αυτή δημιουργεί κινδύνους για την ασφάλεια δικαίου, τη νομιμότητα και τη διαφάνεια της διοικητικής δράσης.

Δεύτερον, η ρύθμιση υποβαθμίζει την αυτεπάγγελτη αναζήτηση δικαιολογητικών από τη διοίκηση. Η αρχή αυτή αποτελεί βασικό στοιχείο του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας και έχει συμβάλει σημαντικά στη μείωση της γραφειοκρατίας. Η αντικατάστασή της με υπεύθυνες δηλώσεις πολιτών συνιστά ουσιαστική οπισθοδρόμηση.

Τρίτον, αρκετές διατάξεις χαρακτηρίζονται από σημαντική νομοτεχνική ασάφεια. Χρησιμοποιούνται αόριστοι όροι όπως «άμεσα» ή «κατά περίπτωση», ενώ σε πολλές περιπτώσεις η εφαρμογή του νόμου εξαρτάται από μελλοντικές κανονιστικές πράξεις. Η πρακτική αυτή δυσχεραίνει την προβλεψιμότητα της διοικητικής δράσης.

Τέταρτον, το νομοσχέδιο εισάγει νέες πειθαρχικές ευθύνες για τους διοικητικούς υπαλλήλους χωρίς να εξετάζει τις πραγματικές συνθήκες λειτουργίας των υπηρεσιών και χωρίς να αποσαφηνίζεται η βαρύτητα του παραπτώματος. Η δημόσια διοίκηση λειτουργεί ήδη με σημαντική υποστελέχωση. Η επιβολή πρόσθετων υποχρεώσεων χωρίς οργανωτική ενίσχυση ενδέχεται να οδηγήσει σε περαιτέρω δυσλειτουργίες.

Πέμπτον, το νομοσχέδιο εμφανίζεται να αντιφάσκει με τον στόχο του ψηφιακού μετασχηματισμού της διοίκησης. Αντί να ενισχύεται η διαλειτουργικότητα των πληροφοριακών συστημάτων, μεταφέρεται στον πολίτη η υποχρέωση προσκόμισης στοιχείων που βρίσκονται ήδη στη διάθεση της διοίκησης.

Τέλος, το νομοσχέδιο δεν συνοδεύεται από επαρκή αξιολόγηση των διοικητικών επιπτώσεων των προτεινόμενων ρυθμίσεων. Η καλή νομοθέτηση απαιτεί να εξετάζεται η δυνατότητα εφαρμογής

των νέων διατάξεων από τις διοικητικές υπηρεσίες.

Για τους λόγους αυτούς προτείνεται η επανεξέταση βασικών διατάξεων του νομοσχεδίου, ιδίως όσων αφορούν τον ρόλο των πιστοποιημένων επαγγελματιών, τη χρήση υπεύθυνων δηλώσεων αντί διοικητικών ελέγχων και την εισαγωγή νέων πειθαρχικών υποχρεώσεων.

Παρατίθεται αναλυμένη κριτική και προτεινόμενες διορθώσεις άρθρο προς άρθρο. Η προσέγγιση στηρίζεται, κυρίως, στον Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (ν. 2690/1999), στις αρχές καλής νομοθέτησης και στις πρακτικές συνθήκες λειτουργίας της ελληνικής δημόσιας διοίκησης.

A. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γενική αποτίμηση: Το παρόν νομοσχέδιο παρουσιάζεται ως πρωτοβουλία εκσυγχρονισμού της δημόσιας διοίκησης και μείωσης της γραφειοκρατίας. Στην πράξη, ωστόσο, πάσχει από θεμελιώδεις αδυναμίες νομοτεχνικής επεξεργασίας, αγνοεί την υφιστάμενη διοικητική ικανότητα και το υποστελεχωμένο δημόσιο, αποφεύγει συστηματικά συγκεκριμένα χρονοδιαγράμματα εφαρμογής, και στηρίζει κρίσιμες ρυθμίσεις σε εκτελεστικά μέτρα που θα καθοριστούν μελλοντικά, ακυρώνοντας κάθε δυνατότητα ουσιαστικής διαβούλευσης. Σε ορισμένες περιπτώσεις δημιουργεί κινδύνους μεγαλύτερους από αυτούς που επιχειρεί να αντιμετωπίσει.

Οριζόντια προβλήματα: Το σχέδιο νόμου παρουσιάζει τα ακόλουθα οριζόντια ελαττώματα:

- Παραπομπή βασικών ρυθμίσεων σε μεταγενέστερα ΠΔ ή ΚΥΑ, με αποτέλεσμα η ουσία της ρύθμισης να μην είναι διαβουλεύσιμη.
- Συστηματική ανάθεση επιχειρησιακών/εκτελεστικών καθηκόντων σε ελεγκτικά-εποπτικά όργανα (ΜΕΕ, Σύμβουλος Ακεραιότητας), κατά παράβαση του ν. 4795/2021 και των Διεθνών Προτύπων Εσωτερικού Ελέγχου (IPPF).
- Θεσμοθέτηση ψηφιακών υποχρεώσεων υψηλής πολυπλοκότητας χωρίς αξιολόγηση υφιστάμενης ψηφιακής υποδομής και χωρίς χρηματοδοτική κάλυψη.
- Ανεπαρκής Ανάλυση Συνεπειών Ρύθμισης (ΑΣΥΡ): παραλείπει κόστος εφαρμογής, κινδύνους και εναλλακτικές.
- Πολλαπλές παραπομπές σε πειθαρχικές κυρώσεις χωρίς εκτίμηση αναλογικότητας ή εξειδίκευση του αδικήματος.
- Απουσία μεταβατικών ρυθμίσεων για τη συνέχεια ήδη υφιστάμενων θεσμών (π.χ. ΜΕΕ, τοπικά όργανα ενδικοφανών προσφυγών).
- Σε γενικές γραμμές και ελλείψει οιασδήποτε τεκμηρίωσης, το νομοσχέδιο συνιστά παραβίαση των αρχών της καλής νομοθέτησης, όπως αυτές ορίζονται στον ίδιο τον ν. 4622/2019, ο οποίος απαιτεί ρητά τεκμηριωμένη ανάλυση αναγκαιότητας, αναλογικότητας και αποτελεσματικότητας πριν από κάθε νομοθετική παρέμβαση, αλλά και ex post αξιολόγηση.

B. ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α' – ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ (Άρθρα 1-2)

Άρθρο 1 – Σκοπός | Άρθρο 2 – Αντικείμενο

Παρατηρήσεις

Ο σκοπός (άρθρο 1) ορίζεται ικανοποιητικά σε γενικό επίπεδο. Ωστόσο, το σχέδιο νόμου δεν περιέχει μετρήσιμους δείκτες επίτευξης, καθιστώντας αδύνατη τόσο την αξιολόγηση εφαρμογής (ex post evaluation) όσο και τον ευθύγραμμο έλεγχο της αποτελεσματικότητας. Το άρθρο 2 εξαντλείται σε τέσσερις αόριστες κατηγορίες αντικειμένου χωρίς καμία πρόβλεψη για αξιολόγηση εφαρμογής.

Κίνδυνοι

- Αδυναμία αξιολόγησης αποτελεσματικότητας χωρίς μετρήσιμους δείκτες.
- Η ΑΣΥΡ είναι ελλιπής: παραλείπει εκτίμηση κόστους εφαρμογής για τη δημόσια διοίκηση, χρονοδιάγραμμα υλοποίησης και ανάλυση κινδύνου αποτυχίας.
- Εκτεταμένες εξουσιοδοτικές ρήτρες (άρθρο 2) αφήνουν το βάρος της ρύθμισης στο εκτελεστικό επίπεδο.

Προτάσεις

- Να ενσωματωθούν στον νόμο συγκεκριμένοι μετρήσιμοι δείκτες για κάθε κεφάλαιο ρυθμίσεων (π.χ. μείωση χρόνου εξυπηρέτησης, ποσοστό ψηφιακής εκτέλεσης).
- Να προβλεφθεί υποχρεωτική αξιολόγηση εφαρμογής (ex post evaluation) εντός 24 μηνών από έναρξη ισχύος.
- Να αναθεωρηθεί η ΑΣΥΡ ώστε να καλύπτει πλήρως κόστος, κινδύνους και εναλλακτικές επιλογές, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του θεσμικού πλαισίου καλής νομοθέτησης.

Γ. ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β' – ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ (Άρθρα 3-5)

Άρθρο 3 – Πιστοποιημένοι Επαγγελματίες (Προσθήκη παρ. 5α στο άρθρο 3 ΚΔΔ)

Θετικά στοιχεία

- Η επέκταση του θεσμού των πιστοποιημένων επαγγελματιών, αποτελεί ένα μέτρο αποσυμφόρησης δημόσιων υπηρεσιών.
- Η παραγωγή «πλήρους απόδειξης» από εκδιδόμενες βεβαιώσεις επιταχύνει τη διεκπεραίωση για αδρομερείς κατηγορίες υποθέσεων.

Σοβαρά προβλήματα

Ινστιτούτο Έρευνας Ρυθμιστικών Πολιτικών

- Η ρύθμιση περιλαμβάνεται σε μία ενιαία παράγραφο, η οποία επιχειρεί να ρυθμίσει πληθώρα ετερογενών ζητημάτων. Η διατύπωση είναι εκτενής, κακοδομημένη και χαρακτηρίζεται από αοριστία και ασάφεια, γεγονός που δυσχεραίνει την κατανόηση και την εφαρμογή της.
- Σοβαρή αοριστία πεδίου εφαρμογής (παράβαση αρχής *lex certa*): Ούτε οι κατηγορίες επαγγελματιών, ούτε οι κατηγορίες πράξεων, ούτε τα είδη βεβαιώσεων ορίζονται στον νόμο. Όλα παραπέμπονται σε μελλοντικά ΠΔ. Η διαβούλευση γίνεται επί κενού.
- Η παρεχόμενη νομοθετική εξουσιοδότηση εμφανίζεται υπέρμετρα ευρεία και αόριστη, ενώ οι βασικές και ουσιώδεις ρυθμίσεις θα έπρεπε να περιλαμβάνονται στον ίδιο τον νόμο.
- Υπερβολικά ισχυρή αποδεικτική ισχύς χωρίς υποχρεωτικούς ελέγχους: Η «πλήρης απόδειξη» χωρίς δεσμευτικό μηχανισμό δειγματοληπτικού ελέγχου δημιουργεί σύστημα «ανεξέλεγκτης βεβαίωσης». Θα έπρεπε να προβλέπεται «μαχητό τεκμήριο ακρίβειας» με υποχρεωτικούς στοχευμένους ελέγχους βάσει κινδύνου.
- Πλήρης απαλλαγή ευθύνης υπαλλήλων: Η διατύπωση «καμία ευθύνη» για πράξεις που βασίζονται σε βεβαιώσεις δεν αφήνει περιθώριο για πρόδηλα σφάλματα. Η απαλλαγή πρέπει να ισχύει μόνο εφόσον ο υπάλληλος ελέγξει τη σαφή τυπική πληρότητα και δεν διαπίστωσε πρόδηλη ανακρίβεια.
- Αδόκιμη παραπομπή στο άρθρο 7 ΚΔΔ (αμεροληψία διοικητικών οργάνων): Το άρθρο 7 αφορά αποκλειστικά διοικητικά όργανα, όχι ιδιώτες-επαγγελματίες. Η αόριστη παραπομπή («εφαρμόζεται και για τους πιστοποιημένους επαγγελματίες») είναι νομοτεχνικά εσφαλμένη και η διατύπωσή της προκαλεί νομική ανασφάλεια. Απαιτείται αυτοτελής κανόνας αμεροληψίας.
- Κίνδυνος σύγκρουσης συμφερόντων: Όταν η αμοιβή καταβάλλεται από τον διοικούμενο, η ανεξαρτησία του επαγγελματία είναι δομικά υπονομευμένη. Δεν αρκεί γενική αναφορά σε «πρόνοιες για αποφυγή σύγκρουσης».
- Απουσία ψηφιακής ιχνηλασιμότητας: Δεν προβλέπεται κεντρικό μητρώο βεβαιώσεων, μοναδικός αριθμός, ηλεκτρονική υπογραφή ή audit trail, στοιχεία απαραίτητα για οποιοδήποτε σύστημα ελέγχου.
- Χρονική ακολουθία ΠΔ-πράξης: Δεν προκύπτει σαφώς πότε εφαρμόζεται η νέα παρ. 5α — πριν ή μετά την έκδοση του σχετικού ΠΔ. Η άμεση εφαρμογή χωρίς ΠΔ είναι πρακτικά αδύνατη.
- Υπονόμηση της τεχνογνωσίας και της επιχειρησιακής ικανότητας του Δημοσίου.
- Ασαφής κατανομή ευθυνών, γεγονός που δυσχεραίνει τον έλεγχο, τη λογοδοσία, την αποκατάσταση ζημιάς και την επιβολή κυρώσεων.
- Η ένταξή της εν λόγω διάταξης στον ΚΔΔ υποβαθμίζει τη σημασία της ρύθμισης και αποφεύγει τον κοινοβουλευτικό διάλογο που μια τέτοια επιλογή πολιτικής θα απαιτούσε αν παρουσιαζόταν αυτοτελώς.
- Παραλείπεται η υποχρέωση προσθήκης αναφοράς στη ΜΙΤΟΣ με τη διαδικασία που καταργείται, τροποποιείται ή προστίθεται, τόσο στα άρθρα όσο και στην ΑΣΥΡ, κατά παράβαση του σχετικού νομοθετικού πλαισίου (άρθρο 9 ν. 3469/2006).

Προτάσεις

- Ενίσχυση της δημόσιας διοίκησης με προσωπικό με τις κατάλληλες δεξιότητες και ανάπτυξης της διοικητικής ικανότητας των φορέων.
- Να ορισθούν στον ίδιο τον νόμο τουλάχιστον οι γενικές κατηγορίες επαγγελματιών και τα είδη πράξεων, αφήνοντας στο ΠΔ μόνο τις λεπτομέρειες εφαρμογής.
- Η «πλήρης απόδειξη» να αντικατασταθεί με «μαχητό τεκμήριο ακρίβειας» και να θεσπιστεί υποχρεωτικό ποσοστό δειγματοληπτικού ελέγχου (ελάχιστο 10%).
- Αναδιτύπωση απαλλαγής ευθύνης υπαλλήλων: απαλλαγή μόνο εφόσον ελέγχθηκε τυπική πληρότητα βεβαίωσης και δεν εντοπίστηκε πρόδηλη ανακρίβεια.
- Να απαλειφθεί η παραπομπή στο άρθρο 7 ΚΔΔ και να εισαχθεί αυτοτελής κανόνας αμεροληψίας ειδικά για τους πιστοποιημένους επαγγελματίες.
- Να προβλεφθεί ψηφιακό μητρώο βεβαιώσεων με μοναδικό αριθμό και ηλεκτρονική υπογραφή ως προϋπόθεση εφαρμογής.
- Να δημοσιοποιηθεί παράλληλα σχέδιο βασικών προδιαγραφών του ΠΔ ώστε να είναι εφικτή η ουσιαστική διαβούλευση.
- Να ορισθεί χρόνος έναρξης εφαρμογής μόνο μετά από έκδοση ΠΔ.

Άρθρο 4 – Αντικατάσταση Δικαιολογητικών με Υπεύθυνη Δήλωση

Θετικά στοιχεία

- Η αρχή είναι εν μέρει ορθή: η αντικατάσταση δικαιολογητικών που έχει η Διοίκηση με υπεύθυνη δήλωση (ΥΔ) ελαφρύνει τον πολίτη. Αποτελεί λογικό ενδιαμέσο βήμα μέχρι την πλήρη διαλειτουργικότητα.
- Η ανάπτυξη κεντρικού μητρώου ανακληθεισών πράξεων (παρ. 7) συμβάλλει στην εγκυρότητα πληροφοριών σε πραγματικό χρόνο.

ΓΕΝΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ

Η διάταξη του άρθρου 4 παρουσιάζεται ως βήμα απλούστευσης της διοικητικής διαδικασίας. Στην πραγματικότητα αποτελεί θεσμική οπισθοδρόμηση που μεταφέρει βάρη και κινδύνους από τη Διοίκηση στον πολίτη, παρακάμπτει τη μόνη βιώσιμη και σύγχρονη λύση — την ψηφιακοποίηση και τη διαλειτουργικότητα — και δημιουργεί νέες παθογένειες αντί να θεραπεύει τις υφιστάμενες. Χρησιμοποιεί τις δομικές αδυναμίες της Διοίκησης ως δικαιολογία για να εισάγει μια λύση που κινείται αντίθετα προς κάθε σύγχρονη αρχή ψηφιακής διακυβέρνησης. Παράλληλα, αγνοεί κατάφορα τον διοικητικό φόρτο που θα δημιουργήσει στη δημόσια διοίκηση, την ευθύνη που μετακυλίζει στον υπάλληλο, την απουσία μηχανισμών εφαρμογής και προστασίας των υπαλλήλων.

Σοβαρά προβλήματα

- Παράκαμψη της πραγματικής λύσης: ψηφιακοποίηση και διαλειτουργικότητα. Η διαλειτουργικότητα μεταξύ δημόσιων υπηρεσιών — δηλαδή η δυνατότητα μιας υπηρεσίας να αντλεί αυτόματα δεδομένα από άλλη — αποτελεί επιταγή της ψηφιακής στρατηγικής της χώρας, δεσμευτικό στόχο της Βίβλου Ψηφιακού Μετασχηματισμού και κατεύθυνση του ενωσιακού κανονιστικού πλαισίου. Η τεχνολογία υπάρχει. Τα νομοθετικά εργαλεία υπάρχουν. Η δε διαλειτουργικότητα προβλέπεται ήδη στον ίδιο τον ΚΔΔ και έχει επεκταθεί σταδιακά. Αυτό που απαιτείται είναι η πολιτική βούληση και η χρηματοδότηση για την πλήρη υλοποίησή της. Αντί να επιταχύνει αυτή τη διαδικασία, το άρθρο 4 την παρακάμπτει, νομιμοποιεί την αποτυχία της Διοίκησης να ολοκληρώσει την ψηφιακή της μετάβαση και την παρουσιάζει ως «μεταρρύθμιση». Πρόκειται για λύση που κινείται αντίστροφα προς την κατεύθυνση του εκσυγχρονισμού.
- Ασάφεια ως προς το πεδίο εφαρμογής — ανασφάλεια δικαίου. Η διάταξη δεν ορίζει με σαφήνεια ποια δικαιολογητικά αντικαθίστανται από ΥΔ και ποια όχι. Δεν υπάρχει εξαντλητικός κατάλογος, δεν υπάρχει κριτήριο διαχωρισμού, δεν υπάρχει διαδικασία για τις περιπτώσεις στις οποίες η υπηρεσία αμφισβητεί την εφαρμογή της ΥΔ. Αυτό δημιουργεί ένα πεδίο διαρκούς αβεβαιότητας: ο πολίτης δεν γνωρίζει εκ των προτέρων αν η αίτησή του πληροί τις προϋποθέσεις εφαρμογής της νέας διαδικασίας, ούτε αν η υπηρεσία θα την αποδεχθεί. Η Διοίκηση, από την πλευρά της, καλείται να εφαρμόσει μια διάταξη χωρίς σαφή όρια, γεγονός που θα οδηγήσει αναπόφευκτα σε ανομοιόμορφη εφαρμογή μεταξύ υπηρεσιών, φορέων και περιφερειών.
- Κατάργηση de facto αυτεπάγγελτης αναζήτησης;; Η αντικατάσταση της παρ. 6 ΚΔΔ καταργεί την υφιστάμενη υποχρέωση αυτεπάγγελτης αναζήτησης δικαιολογητικών, την οποία η Διοίκηση ήδη όφειλε;; Η νέα ρύθμιση αφαιρεί από τον πολίτη προστασία που ήδη είχε, χωρίς επαρκή αντιστάθμισμα. Ήταν η λογική συνέπεια της αρχής ότι το κράτος δεν μπορεί να ζητά επανειλημμένα από τον πολίτη ό,τι ήδη κατέχει. Η νέα διάταξη καταργεί αυτήν την υποχρέωση και την αντικαθιστά με ένα σύστημα στο οποίο ο πολίτης δήθεν «εξυπηρετείται γρηγορότερα» με αντάλλαγμα την ανάληψη ποινικής και διοικητικής ευθύνης για τη γνησιότητα στοιχείων που η Διοίκηση ήδη γνωρίζει ή οφείλει να γνωρίζει. Αυτό δεν είναι απλούστευση. Είναι μετακύλιση ευθύνης.
- Η τρίμηνη προθεσμία ελέγχου είναι στην πράξη ανεφάρμοστη. Η πρόβλεψη ελέγχου «εντός τριών μηνών» είναι, εξ αρχής, ανέφικτη. Οι υπηρεσίες που σήμερα αδυνατούν να ανταποκριθούν στις συνήθεις προθεσμίες διεκπεραίωσης, που λειτουργούν χρονίως υποστελεχωμένες, και που δεν διαθέτουν τα πληροφοριακά συστήματα διαλειτουργικότητας που η διάταξη προϋποθέτει, δεν πρόκειται να ελέγξουν συστηματικά εκατοντάδες ή χιλιάδες ΥΔ ανά μήνα εντός τριμήνου. Στην πράξη, ο έλεγχος είτε δεν θα γίνεται καθόλου είτε θα γίνεται αποσπασματικά και ανομοιόμορφα. Η ΥΔ θα καταλήξει να λειτουργεί ως de facto μόνιμη αντικατάσταση δικαιολογητικών — χωρίς όμως την ασφάλεια που ένα τέτοιο σύστημα απαιτεί.

Ινστιτούτο Έρευνας Ρυθμιστικών Πολιτικών

- Κίνδυνος διακίνησης πλαστών/ψευδών δηλώσεων: Η ΥΔ σε έντυπη μορφή δεν παρέχει επαρκή εγγύηση γνησιότητας. Η ανεξέλεγκτη υποβολή έντυπων ΥΔ ανοίγει παράθυρο κατάχρησης σε εθνική κλίμακα.
- Ο κίνδυνος για τον πολίτη που ενήργησε καλόπιστα. Το σύστημα της ΥΔ με εκ των υστέρων έλεγχο ενέχει έναν κίνδυνο που η διάταξη υποτιμά ή αγνοεί εντελώς: τον πολίτη που ενήργησε καλόπιστα. Ο πολίτης υποβάλλει ΥΔ, λαμβάνει την πράξη — άδεια, έγκριση, παροχή — και βασίζεται σε αυτήν: επενδύει, αναλαμβάνει υποχρεώσεις, σχεδιάζει. Μήνες αργότερα, η υπηρεσία διαπιστώνει ανακρίβεια — έστω και από δικό της λάθος ή από ελλιπή αρχεία — και ανακαλεί την πράξη αναδρομικά. Ο πολίτης βρίσκεται χωρίς άδεια, χωρίς παροχή, με οικονομική ζημία και ενδεχομένως με ποινική εκκρεμότητα, χωρίς να έχει ενεργήσει εν γνώσει του με ψευδή στοιχεία. Η προστασία της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και η αρχή της ασφάλειας δικαίου — θεμελιώδεις αρχές του διοικητικού δικαίου και της νομολογίας του ΣτΕ — καταλύονται.
- Υπερφόρτωση Εισαγγελιών: Κάθε ανακριβής ΥΔ γνωστοποιείται αμελλητί στην αρμόδια Εισαγγελία. Δεδομένης της εθνικής εφαρμογής, αυτό μπορεί να δημιουργήσει χιλιάδες νέες υποθέσεις, παραλύοντας ήδη επιβαρυνμένες Εισαγγελίες. Η συνέπεια δεν θα είναι αυστηρότερη αποτροπή, αλλά αδυναμία αντιμετώπισης, ομαδική αρχειοθέτηση και τελική κατάρρευση του αποτρεπτικού χαρακτήρα της ρύθμισης.
- Αοριστία ως προς τον έλεγχο: Δεν διευκρινίζεται ποιος ελέγχει ότι πράγματι διενεργείται η επαλήθευση εντός τριμήνου, ούτε τι γίνεται αν η υπηρεσία αδυνατεί να εντοπίσει τα δεδομένα.
- Αόριστα κριτήρια προστίμου: Το εύρος 2.000–10.000 ευρώ «ανάλογα με το όφελος» αφήνει υπέρμετρη διακριτική ευχέρεια χωρίς αντικειμενικά κριτήρια.
- Αδιευκρίνιστο χρονικό όριο τήρησης μιας υπόθεσης στο μητρώο.
- Η διάταξη χρησιμοποιεί τον όρο «άμεσα» χωρίς συγκεκριμένο χρονικό όριο. Η χρήση αόριστων όρων αντιβαίνει στους κανόνες καλής νομοθέτησης. Στην πράξη δημιουργεί αβεβαιότητα τόσο για τον πολίτη όσο και για τη διοίκηση.
- Αρνητικός συνδυασμός με άρθρο 3: Η σχέση μεταξύ ΥΔ (άρθρο 4) και βεβαιώσεων πιστοποιημένων επαγγελματιών (άρθρο 3) δεν ορίζεται — λειτουργούν εναλλακτικά ή συμπληρωματικά; Σε ποιες περιπτώσεις εφαρμόζεται το καθένα;

Προτάσεις

- Να διατηρηθεί ρητά η αυτεπάγγελτη αναζήτηση ως πρωτεύουσα υποχρέωση της Διοίκησης, με την υπεύθυνη δήλωση να λειτουργεί αποκλειστικά ως μεταβατικό μέτρο σε περιπτώσεις αποδεδειγμένης τεχνικής αδυναμίας διαλειτουργικότητας. Ειδικότερα προτείνεται η εξής διατύπωση:
«Η αρμόδια υπηρεσία αναζητά αυτεπαγγέλτως τα έγγραφα, πιστοποιητικά, βεβαιώσεις ή στοιχεία που τηρούνται σε αρχεία των υπηρεσιών του Δημοσίου, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου. Εφόσον η αυτεπάγγελτη αναζήτηση δεν είναι εφικτή λόγω αποδεδειγμένης τεχνικής αδυναμίας και μέχρι την άρση

Ινστιτούτο Έρευνας Ρυθμιστικών Πολιτικών

αυτής, ο ενδιαφερόμενος δύναται, κατ' εξαίρεση, να υποβάλει υπεύθυνη δήλωση κατά τα οριζόμενα στις επόμενες παραγράφους.»

- Να προβλεφθεί αποκλειστικά ψηφιακή υποβολή ΥΔ μέσω gov.gr με αυθεντικοποίηση TAXISNET/eIDAS, ώστε να αποκλείεται η δυνατότητα πλαστογράφησης.
- Να ορισθούν αντικειμενικά κριτήρια βαθμονόμησης προστίμου με κλίμακα βάσει τύπου παράβασης, οφέλους και υποτροπής.
- Να προβλεφθούν συγκεκριμένες, αποκλειστικές προθεσμίες.
- **Να εξειδικευτεί η πειθαρχική κύρωση για την υπηρεσία που παραλείπει τον έλεγχο.** Η γενική παραπομπή στο άρθρο 107 ΚΔΥ **βλάπτει ενεργά τον υπάλληλο που καλείται να την εφαρμόσει**, χωρίς να του παρέχει ούτε τα μέσα ούτε την ασφάλεια που αυτή η εφαρμογή απαιτεί. Να αντικατασταθεί με ρητή πρόβλεψη του εφαρμοστέου παραπτώματος.

Άρθρο 5 – Ψηφιακή Ενημέρωση Πορείας Υπόθεσης (Τροποποίηση παρ. 5 άρθρου 4 ΚΔΔ)

Θετικά στοιχεία

- Η πρόβλεψη μοναδικού κωδικού παρακολούθησης υπόθεσης με ελάχιστα πέντε στοιχεία πορείας αποτελεί θεσμικά ορθή.
- Η πρόβλεψη πειθαρχικής συνέπειας για παράλειψη αποτελεί θετικό στοιχείο ενίσχυσης της υποχρέωσης.

Σοβαρά προβλήματα

- Η διάταξη προβλέπει ψηφιακή παρακολούθηση αιτήσεων χωρίς επαρκή αναφορά σε τεχνικές υποδομές ή προσωπικό. Υπάρχει κίνδυνος καθυστερήσεων και ασυνεπών ενημέρωσης πολιτών, ιδιαίτερα σε περιοχές με περιορισμένη πρόσβαση στο διαδίκτυο.
- Υποδομή που δεν υπάρχει: Το «κεντρικό σημείο τήρησης ιστορικού υποθέσεων» απαιτεί δημιουργία νέου πληροφοριακού συστήματος σε εκατοντάδες φορείς. Χωρίς χρηματοδότηση και χρονοδιάγραμμα η διάταξη είναι κενό γράμμα.
- Ουσία ρύθμισης παραπέμπεται σε ΚΥΑ: Ο νόμος αφήνει για μελλοντική ΚΥΑ τον τρόπο πρόσβασης, ταυτοποίησης, πληροφορίες. Δεν μπορεί να γίνει ουσιαστική διαβούλευση επί κενών εξουσιοδοτήσεων.
- Το άρθρο τροποποιεί, ουσιαστικά, το σύστημα προθεσμιών του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας. Διατηρείται η προθεσμία των 50 ημερών, αλλά η εξειδίκευση των διαδικασιών μετατίθεται σε μεταγενέστερη κανονιστική πράξη. Η επιλογή αυτή δημιουργεί ανασφάλεια δικαίου. Οι διοικητικές προθεσμίες δεν πρέπει να εξαρτώνται από μελλοντικές υπουργικές αποφάσεις.
- Αόριστη πειθαρχική συνέπεια: Η παραπομπή στο άρθρο 107 ΚΔΥ χωρίς εξειδίκευση ποιου παραπτώματος εφαρμόζεται είναι νομικά ελλιπής και επικίνδυνη για τον δημόσιο υπάλληλο.

- Κίνδυνος GDPR: Εάν ο μοναδικός κωδικός δεν συνδέεται με αυθεντικοποίηση, υπάρχει κίνδυνος πρόσβασης τρίτων σε ευαίσθητα διοικητικά δεδομένα. Η ΑΠΔΠΧ πρέπει να γνωμοδοτήσει.

Προτάσεις

- Να εισαχθεί χρηματοδοτική πρόβλεψη και χρονοδιάγραμμα υλοποίησης (Κεντρική Διοίκηση → Αποκεντρωμένες → ΟΤΑ). Ενοποίηση ψηφιακών συστημάτων.
- Να εξειδικευθεί στον νόμο ποιο πειθαρχικό παράπτωμα εφαρμόζεται.
- Να διασφαλιστεί ρητά η υποχρέωση αυθεντικοποίησης πολίτη για πρόσβαση στα στοιχεία υπόθεσής του.
- Να ζητηθεί γνώμη ΑΠΔΠΧ πριν την ψήφιση.
- Να πραγματοποιηθεί πιλοτική εφαρμογή σε συγκεκριμένο αριθμό φορέων πριν τη γενίκευση.

Δ. ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ' – ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ / ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΕΣ ΑΛΛΑΓΕΣ (Άρθρα 6–10)

Άρθρο 6 – Υποχρεωτική Ανάρτηση Εγκυκλίων Οδηγιών (Προσθήκη άρθρου 5Α ΚΔΔ)

Θετικά στοιχεία

- Η υποχρέωση ανάρτησης εγκυκλίων και η θεματική κατηγοριοποίησή τους ενισχύουν τη διαφάνεια και την ομοιόμορφη εφαρμογή από τη διοίκηση.

Θεμελιώδες πρόβλημα: Παράβαση ν. 4795/2021 – Ανεξαρτησία ΜΕΕ

Η ανάθεση εκτελεστικών καθηκόντων στη Μονάδα Εσωτερικού Ελέγχου (ΜΕΕ) αντίκειται ευθέως στον ν. 4795/2021 και στα Διεθνή Πρότυπα Εσωτερικού Ελέγχου (IPPF). Το ζήτημα αυτό έχει αναλυθεί διεξοδικά στα σχόλια της διαβούλευσης και η θέση είναι ομόφωνη. Προσυπογράφουμε πλήρως και προτείνουμε άμεση διόρθωση.

Πρόσθετα προβλήματα

- Οι εγκύκλιες οδηγίες, κατά πάγια νομολογία και γνωμοδότηση του ΝΣΚ, δεν δεσμεύουν τον διοικούμενο ούτε παράγουν νέους κανόνες δικαίου. Επομένως, είναι ασαφής ο σκοπός της προτεινόμενης διάταξης, εν γένει και ειδικότερα της προστατευτικής πρόβλεψης της παρ. 3
- Δεν ορίζεται χρονοδιάγραμμα αναδρομικής ανάρτησης εγκυκλίων που ήδη ισχύουν.
- Η παρ. 3 — «δεν επέρχονται δυσμενείς συνέπειες σε βάρος διοικουμένου που έδρασε σύμφωνα με αναρτημένη εγκύκλιο» — δεν περιέχει καμμία επιφύλαξη ως προς τη νομιμότητα της εγκυκλίου. Ό,τι έχει αναρτηθεί προστατεύει. Αυτό σημαίνει ότι μια εγκύκλιος που συγκρούεται με τον νόμο, εφόσον αναρτηθεί, παράγει προστατευτικό αποτέλεσμα για όποιον την εφαρμόσει — ακόμη και αν ο νόμος λέει κάτι εντελώς διαφορετικό. Η αρχή της νομιμότητας υποχωρεί έναντι της αρχής της δημοσιοποίησης. Το ερώτημα τι γίνεται με την αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, παραμένει ανοιχτό.

- Δεν ορίζεται τι γίνεται όταν η εγκύκλιος είναι παράνομη (συγκρούεται με τον νόμο, τον διευρύνει αυθαίρετα, αντικαθιστά διατάξεις του κ.λπ.). Η ρύθμιση δεν προβλέπει μηχανισμό ελέγχου νομιμότητας πριν από την ανάρτηση, δημιουργώντας τον κίνδυνο παράνομες εγκύκλιοι να λειτουργούν de facto ως κανόνες δικαίου.

Προτάσεις

Προτεινόμενη αναδιατύπωση παρ. 2

«Με μέριμνα των καθ' ύλην αρμόδιων οργανικών μονάδων του φορέα ή της αρμόδιας Διεύθυνσης Διοικητικού ή της Διεύθυνσης Πληροφορικής/ΤΠΕ: α) αναρτώνται οι εγκύκλιες οδηγίες στην ιστοσελίδα του φορέα σε κατηγορίες, με βάση τη θεματική τους συνάφεια, και β) προσδιορίζονται με διακριτό τρόπο οι εγκύκλιες οδηγίες ή τα τμήματα αυτών που δεν ισχύουν. Η Μονάδα Εσωτερικού Ελέγχου δύναται, στο πλαίσιο του ετήσιου προγράμματος ελέγχων της, να αξιολογεί την επάρκεια και αποτελεσματικότητα της διαδικασίας ανάρτησης.»

- Να ορισθεί χρονοδιάγραμμα αναδρομικής ανάρτησης: 12 μήνες για εγκυκλίους τελευταίας πενταετίας.
- Να ελέγχεται η νομιμότητα της εγκυκλίου και να προβλεφθεί τι ισχύει σε περίπτωση δράσης της διοίκησης με βάση παράνομη εγκύκλιο, τόσο για τον υπάλληλο όσο και για τον διοικούμενο.

Άρθρο 7 – Ψηφιακή Ενημέρωση Ωραρίων (Προσθήκη άρθρου 5B ΚΔΔ)

Θετικά στοιχεία

- Η ανάρτηση ωραρίων λειτουργίας στην ιστοσελίδα είναι αυτονόητη, χρόνια εκκρεμούσα υποχρέωση.
- Η εξειδίκευση ωραρίου για δικηγόρους, δικηγόρους και άλλες κατηγορίες εξυπηρετεί πρακτικές ανάγκες.

Προβλήματα

- Πειθαρχική συνέπεια αόριστη: Ίδιο πρόβλημα με το άρθρο 5 — η παραπομπή στο άρθρο 107 ΚΔΥ χωρίς εξειδίκευση παραπτώματος είναι νομικά ανεπαρκής, μπορεί να καταστεί εξαιρετικά δυσανάλογη ή να οδηγήσει σε αδράνεια.

Προτάσεις

- Εξειδίκευση του πειθαρχικού παραπτώματος (π.χ. «παράπτωμα αμέλειας» ή συγκεκριμένη κατηγορία παρ. 1 άρθρου 107).

Άρθρο 8 – Εσωτερικός Μηχανισμός Συμμόρφωσης με Δικαστικές Αποφάσεις (Προσθήκη άρθρου 10Α στον ν. 4795/2021)

Αναγνώριση σκοπού

- Η θεσμοθέτηση οργανωμένης παρακολούθησης της συμμόρφωσης με δικαστικές αποφάσεις αντιμετωπίζει πραγματικό χρόνιο πρόβλημα.

Θεμελιώδες πρόβλημα: Εκ νέου παράβαση ν. 4795/2021 — πάλι η ΜΕΕ

Οι ίδιες παθογένειες που εντοπίζονται στο άρθρο 6 εμφανίζονται εδώ σε **εντονότερη μορφή**. Η ΜΕΕ υποκαθιστά ουσιαστικά τη Νομική Υπηρεσία, που είναι ο φυσικός φορέας διαχείρισης δικαστικών αποφάσεων.

- Ο νόμος αναθέτει στη ΜΕΕ: (α) διαβίβαση αποφάσεων, (β) παροχή κατευθύνσεων συμμόρφωσης, (γ) παρακολούθηση, (δ) επισήμανση πειθαρχικών παραλείψεων — όλα εκτελεστικές αρμοδιότητες 1ης/2ης γραμμής.
- Η ΜΕΕ δεν διαθέτει τον φάκελο υπόθεσης, δεν γνωρίζει την ωριμότητα της απόφασης για εκτέλεση, δεν έχει εξειδίκευση στην εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων. Η εμπλοκή της επιμηκώνει τον χρόνο συμμόρφωσης αντί να τον μειώνει.
- Ο υφιστάμενος ν. 3068/2002 και τα τριμελή συμβούλια συμμόρφωσης δεν καταργούνται ούτε τροποποιούνται. Η σχέση νέου και παλαιού μηχανισμού παραμένει αδιευκρίνιστη — κίνδυνος σύγχυσης και παράλληλης λειτουργίας.
- ΜΕΕ υποστελεχωμένες: Οι περισσότερες λειτουργούν με έναν μόνο υπάλληλο. Η ανάθεση καθημερινής παρακολούθησης αποφάσεων θα εξαντλήσει τους πόρους τους, ακυρώνοντας τον risk-based προγραμματισμό.
- Η ρύθμιση αγνοεί το γεγονός ότι σε πληθώρα περιπτώσεων, ιδίως στους ΟΤΑ, ο Εσωτερικός Έλεγχος ανατίθεται σε εξωτερικούς συμβούλους. Αγνοεί, επίσης, το γεγονός ότι σε πολλούς φορείς δεν υπάρχει καθόλου Εσωτερικό Έλεγχος είτε εσωτερικά είτε με εξωτερική ανάθεση. Τι γίνεται σε αυτές και σε παρόμοιες περιπτώσεις; Ποιος έχει ευθύνη και ποιος λογοδοτεί;
- Η «επισήμανση πειθαρχικών παραλείψεων υπαλλήλων» (παρ. 1δ) μετατρέπει τη ΜΕΕ σε όργανο καταστολής. Αυτό καταστρέφει τη σχέση εμπιστοσύνης με τους ελεγχόμενους, που είναι προαπαιτούμενο αποτελεσματικού ελέγχου.
- Ο όρος «διασφαλίζουν» (παρ. 1) δημιουργεί αποτελεσματική ευθύνη για τη ΜΕΕ, κάτι που αντίκειται στον ρόλο της (εύλογη διαβεβαίωση, όχι εγγύηση αποτελέσματος).

Προτεινόμενη Αναδιατύπωση

Αντί του άρθρου 10Α, να τροποποιηθεί το άρθρο 10 παρ. 2 ν. 4795/2021 με προσθήκη νέας περίπτωσης (ιζ): «Αξιολογεί, στο πλαίσιο του εγκεκριμένου ετήσιου προγράμματος ελέγχων, την επάρκεια των διαδικασιών που ακολουθεί ο φορέας για τη συμμόρφωση με δικαστικές αποφάσεις κατά τον ν. 3068/2002, και διατυπώνει συστάσεις προς τη Διοίκηση.»

Ινστιτούτο Έρευνας Ρυθμιστικών Πολιτικών

- Η εκτελεστική συμμόρφωση να παραμένει αποκλειστική αρμοδιότητα Νομικής Υπηρεσίας και αρμόδιων οργανικών μονάδων.
- Να ρυθμιστεί ρητά η σχέση με τον υφιστάμενο ν. 3068/2002.
- Να απαλειφθεί η αρμοδιότητα επισήμανσης πειθαρχικών παραλείψεων (παρ. 16) ή να μετατραπεί σε αρμοδιότητα «διατύπωσης ευρημάτων» χωρίς απευθείας αναφορά σε πειθαρχικό προϊστάμενο.

Άρθρο 9 – Υποδοχή Καταγγελιών από τον Σύμβουλο Ακεραιότητας (Προσθήκη άρθρου 24Α στον ν. 4795/2021)

Αναγνώριση σκοπού

- Η ενίσχυση του θεσμού του Συμβούλου Ακεραιότητας στη διαχείριση καταγγελιών διαφθοράς εντός φορέα αποτελεί πολιτική επιλογή.

Θεμελιώδη προβλήματα

- Ο θεσμός είναι νέος: Οι πρώτοι Σύμβουλοι Ακεραιότητας τοποθετήθηκαν μόλις το 2025. Η επέκταση αρμοδιοτήτων πριν αξιολογηθεί η λειτουργία αλλοιώνει τον σχεδιασμό πριν αυτός αποδώσει.
- Αλλοίωση χαρακτήρα θεσμού: Ο Σύμβουλος Ακεραιότητας θεσπίστηκε ως μηχανισμός πρόληψης, παροχής συμβουλευτικής υποστήριξης και ενίσχυσης κουλτούρας ακεραιότητας. Η μετατροπή του σε κεντρικό διαχειριστή καταγγελιών μετατοπίζει το επίκεντρο από πρόληψη σε καταστολή.
- Αοριστία καταγγέλλοντος: Η διάταξη δεν διευκρινίζει αν ο καταγγέλλων είναι υπάλληλος ή/και πολίτης. Αν περιλαμβάνει πολίτες, παρεκκλίνει ουσιωδώς από τον σκοπό του ν. 4795/2021 και της ΚΥΑ ΔΙΔΑΔ/Φ.58/1007/οικ.5559/2023.
- ΠΑΡΑΒΑΣΗ ν. 4990/2022 και Οδηγίας 2019/1937: Η πρόβλεψη «Τα στοιχεία του καταγγέλλοντος είναι διαθέσιμα στον καταγγελλόμενο υπάλληλο» αντίκειται ευθέως στην Οδηγία 2019/1937 για την προστασία καταγγελλόντων και τον ν. 4990/2022. Αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για καταγγελίες και θα ακυρώσει τον θεσμό στην πράξη.
- Επικάλυψη με υφιστάμενους θεσμούς: Οι Μονάδες Εσωτερικού Ελέγχου ΜΕΕ (αρ. 39 ν. 4622/2019), η ΕΑΔ, ο Συνήγορος του Πολίτη ασκούν ήδη παρεμφερείς αρμοδιότητες. Η δημιουργία επιπλέον μηχανισμού αυξάνει τη σύγχυση, όχι την αποτελεσματικότητα.
- Μονοπρόσωπος θεσμός: Ο Σύμβουλος Ακεραιότητας δεν δύναται να διαχειριστεί όγκο καταγγελιών εξωτερικών χρηστών, ιδίως σε φορείς με εποπτευόμενα ΝΠΔΔ/ΝΠΙΔ.

Προτάσεις

- Να ορισθεί ρητά ότι ο Σύμβουλος Ακεραιότητας δέχεται καταγγελίες αποκλειστικά από υπαλλήλους (whistleblowers) και όχι από πολίτες εν γένει.
- Να διαγραφεί η πρόβλεψη διαθεσιμότητας στοιχείων καταγγέλλοντος στον καταγγελλόμενο. Να αντικατασταθεί με ρύθμιση συμβατή με ν. 4990/2022 (εμπιστευτικότητα ταυτότητας).

- Η «προκαταρκτική αξιολόγηση» να αντικατασταθεί με απλή «εισαγωγική διαλογή» (triage) για προφανώς άτοπες ή επαναλαμβανόμενες καταγγελίες, με κριτήρια ορισμένα στον νόμο — όχι κρίση «αβασιμότητας».

Άρθρο 10 – Ενιαία Εφαρμογή Νομοθεσίας επί Ενδικοφανών Προσφυγών (Προσθήκη άρθρου 25Α ΚΔΔ)

Θετικά στοιχεία

- Η κεντροποίηση σε ενιαίο κεντρικό όργανο ανά φορέα προάγει την ομοιόμορφη εφαρμογή της νομοθεσίας.
- Η δυνατότητα τηλεδιάσκεψης και ηλεκτρονικής υποβολής μέσω gov.gr αποτελεί θετική εκσυγχρονιστική επιλογή.

Προβλήματα

- Πρόσβαση απομακρυσμένων πολιτών: Η κατάργηση τοπικής αρμοδιότητας επιβαρύνει πολίτες που ζουν μακριά από την έδρα του κεντρικού οργάνου, παρά τη δυνατότητα τηλεδιάσκεψης (ψηφιακό χάσμα).
- Απουσία εγγυήσεων για τη σύνθεση κεντρικών οργάνων: Δεν ορίζονται ελάχιστοι κανόνες σύνθεσης, κατάρτισης, αμεροληψίας ή δημοσιότητας. Η νομιμότητα της διαδικασίας δεν διασφαλίζεται.

Προτάσεις

- Να ορισθούν ελάχιστοι κανόνες σύνθεσης, κατάρτισης και αμεροληψίας στον νόμο, αφήνοντας στις επιμέρους αποφάσεις μόνο τις λεπτομέρειες.
- Να αξιολογηθεί ο αντίκτυπος στις περιφέρειες, και να εξεταστεί η θέσπιση «εξ αποστάσεως» υπηρεσίας σε εναλλακτικές τοποθεσίες για πολίτες απομακρυσμένων περιοχών.
- Να εξεταστεί αν υπάρχουν φορείς που ήδη λειτουργούν με ενιαίο κεντρικό όργανο και εξαιρούνται, ώστε να αποφευχθούν ατοπίες (παρ. 6 εφαρμόζεται κατά γράμμα αλλά άνευ αντικειμένου).

Ε. ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ' – ΜΗ ΑΣΚΗΣΗ ΕΝΔΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ (Άρθρο 11)

Άρθρο 11 – Μη Άσκηση Ένδικων Μέσων σε Υποθέσεις Ιδιαίτερης Κοινωνικής Σημασίας

Θετικά στοιχεία

- Η ουσιαστική πολιτική επιλογή — το Δημόσιο να μην ασκεί ένδικα μέσα κατά αποφάσεων επίδικασης ψυχικής οδύνης σε τραγωδίες — είναι σωστή, αναγκαία και μακροπρόθεσμα ορθολογικά και οικονομικά αποδοτική.

- Η αφορολόγητη, ανεκχώρητη και ακατάσχετη μεταχείριση των επιδικαζόμενων ποσών, ο μη συμψηφισμός με βεβαιωμένες οφειλές και η μη συνυπολόγιση σε εισοδηματικά κριτήρια παροχών αποτελούν σημαντικές, ολιστικές προστατευτικές ρυθμίσεις.
- Η καθιέρωση γενικής πάγιας ρύθμισης, αντί νομοθέτησης κατά περίπτωση (Μάτι, Μάνδρα, Τέμπη), αποτελεί νομοτεχνικά ορθή επιλογή.

Σοβαρά προβλήματα

- ΥΣ ως αποφαινόμενο όργανο χωρίς κριτήρια: Η εξουσία χαρακτηρισμού δίνεται αποκλειστικά στο Υπουργικό Συμβούλιο χωρίς αντικειμενικά κριτήρια, χωρίς προθεσμία και χωρίς δικαστικό έλεγχο. Είναι εξουσία πολιτικά ευάλωτη, ιδίως, στις πελατειακές σχέσεις.
- Ορισμός παρ. 2 προβληματικός: Οι πέντε κατηγορίες αφήνουν εκτός σοβαρές περιπτώσεις (περιβαλλοντικές τραγωδίες, ατυχήματα σε σωφρονιστικά) ή ενδεχομένως καλύπτουν τόσο ευρύ φάσμα που καθίσταται αδύνατη η εκτίμηση δημοσιονομικού κόστους.
- Απουσία εκτίμησης δημοσιονομικού κόστους: Η ΑΣΥΡ δεν περιέχει αξιολόγηση οικονομικής επίπτωσης. Ο χαρακτηρισμός ενός γεγονότος ως «ιδιαίτερης κοινωνικής σημασίας» θα δεσμεύει το Δημόσιο σε εκκρεμείς δίκες αδιακρίτως ύψους.
- Αδιευκρίνιστη αναδρομική εφαρμογή: Η παρ. 4 προβλέπει παραίτηση από «ήδη ασκηθέντα ένδικα μέσα», αλλά δεν ορίζεται διαδικασία και προθεσμία παραίτησης. Πρακτικά εκκρεμεί η ερμηνεία.
- Απουσία χρονικής προθεσμίας για έκδοση πράξης ΥΣ: Αν το ΥΣ δεν χαρακτηρίσει εντός εύλογου χρόνου, οι ενδιαφερόμενοι δεν γνωρίζουν την τύχη της υπόθεσής τους. Δεν προβλέπεται δικαστική προσβολή άρνησης.
- Αοριστία «τακτικών ένδικων μέσων»: Η δυνατότητα (παρ. 3 εδ. β) εφαρμογής και σε «τακτικά ένδικα μέσα» χωρίς κριτήρια αφήνει ανοιχτή τη δυνατότητα άσκησης αναίρεσης σε εξαιρετικές περιστάσεις — ποιες όμως;

Προτάσεις

- Να εισαχθούν στον νόμο αντικειμενικά, ουδέτερα κριτήρια για τον χαρακτηρισμό υπόθεσης ως «ιδιαίτερης κοινωνικής σημασίας» (π.χ. αριθμός θυμάτων, βαρύτητα αναπηρίας, αιτιώδης σχέση με παράνομη κρατική δράση/παράλειψη).
- Να ορισθεί προθεσμία έκδοσης πράξης ΥΣ (π.χ. εντός 90 ημερών από έκδοση πρωτόδικης απόφασης) με τεκμήριο αποχής αν παρέλθει.
- Να εισαχθεί δυνατότητα δικαστικού ελέγχου της άρνησης χαρακτηρισμού (αίτηση στο ΣτΕ ή στο αρμόδιο διοικητικό εφετείο).
- Να προβλεφθεί ρητά μεταβατική ρύθμιση για εκκρεμείς υποθέσεις: προθεσμία 30 ημερών για παραίτηση από ήδη ασκηθέντα ένδικα μέσα από έκδοση πράξης ΥΣ.
- Να εκπονηθεί και να δημοσιοποιηθεί εκτίμηση δημοσιονομικού κόστους βάσει ιστορικών δεδομένων δικαστικών αποφάσεων, με ετήσια αναθεώρηση.
- Να εξεταστεί η επέκταση της ρύθμισης και σε υποθέσεις περιβαλλοντικών τραγωδιών και ατυχημάτων σε σωφρονιστικά ιδρύματα που εμπίπτουν στην ίδια λογική.

ΣΤ. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΕΛΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ

Το παρόν νομοσχέδιο εισάγει ορισμένες θετικές τομές — ψηφιακή παρακολούθηση υποθέσεων, μη άσκηση ένδικων μέσων σε τραγωδίες, απλοποίηση μεταβίβασης ακινήτων. Ωστόσο, στην τρέχουσα μορφή του αδυνατεί να επιτύχει τους στόχους του. Οι θεμελιώδεις αδυναμίες που απαιτούν **άμεση** αντιμετώπιση πριν από την ψήφισή του είναι:

- ΠΑΡΑΒΑΣΗ Ν. 4795/2021: Η ανάθεση εκτελεστικών αρμοδιοτήτων στη ΜΕΕ (άρθρα 6 και 8) αντίκειται ευθέως στο άρθρο 7 παρ. 2 του ν. 4795/2021 και στα ΙΡΡΦ. Πρέπει να διορθωθεί χωρίς εξαίρεση.
- ΠΑΡΑΒΑΣΗ Ν. 4990/2022: Η πρόβλεψη διαθεσιμότητας στοιχείων καταγγέλλοντος στον καταγγελλόμενο (άρθρο 9) αντίκειται στην Οδηγία 2019/1937 και τον ν. 4990/2022 και πρέπει να αφαιρεθεί.
- ΨΗΦΙΑΚΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΧΩΡΙΣ ΥΠΟΔΟΜΗ: Τα άρθρα 5 και 4 εισάγουν ψηφιακές λύσεις υψηλής πολυπλοκότητας χωρίς αξιολόγηση υφιστάμενης υποδομής, χρηματοδότηση ή χρονοδιάγραμμα. Είναι νόμοι που δεν εφαρμόζονται.
- ΕΛΛΕΙΨΗ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ: Η παραπομπή ουσίας ρυθμίσεων σε μελλοντικά ΠΔ/ΚΥΑ (άρθρα 3, 5, 6, 9) ακυρώνει τη διαβούλευση. Τα βασικά χαρακτηριστικά κάθε θεσμού πρέπει να ορίζονται στον ίδιο τον νόμο.
- ΕΛΛΙΠΗΣ ΑΣΥΡ: Απουσιάζουν εκτίμηση κόστους εφαρμογής, ανάλυση κινδύνων, αξιολόγηση εναλλακτικών και χρονοδιάγραμμα.

Συνολική πρόταση: Το παρόν νομοσχέδιο να παραπεμφθεί για νομοτεχνική επεξεργασία, συμπλήρωση της ΑΣΥΡ και επανυποβολή σε δημόσια διαβούλευση με πλήρη στοιχεία εφαρμογής για τις κρίσιμες διατάξεις. Τουλάχιστον τα άρθρα 6, 8, 9 πρέπει να αναδιατυπωθούν πλήρως.